

3

Тәрбие және тұлғаны дамыту

Воспитание и развитие личности

Nurturing and personal development

FTAMP 17.01.07

DOI 10.59941/2960-0642-2024-3-98-106

Қосымша білім беру ұйымдары тәрбиеленушілерінің рухани құндылықтарды қабылдауы және олардың ықпалы

А. Уалиханова¹, А. Д. Кариев^{2*}, Д.С. Болысбаев³, Н. А. Кулмышева⁴

^{1,3}М. Әуезов атындағы Оңтүстік Қазақстан университеті, Шымкент қ., Қазақстан Республикасы

²Абай атындағы Қазақ ұлттық педагогикалық университеті, Алматы қ., Қазақстан Республикасы

⁴Семей қаласының Шәкәрім атындағы университеті, Семей қ., Қазақстан Республикасы

Аңдатпа. Мақалада рухани құндылықтардың қосымша білім беру ұйымдарына тигізетін әсері зерттеледі, атап айтқанда, олардың тәрбиеленушілердің академиялық үлгеріміне, қарым-қатынас жасау дағдыларына және қосымша білім беру ұйымдарындағы жалпы атмосфераны қабылдауына ықпалы қарастырылады. Зерттеуге 5-6 сыныптан 50 тәрбиеленуші қатысты, олардың орташа жасы 10,6 құрады. Зерттеу құралы ретінде авторлық сауалнама қолданылды. Сауалнама Ликерт шкаласы негізінде құрастырылды. Нәтижелер көрсеткендей, рухани құндылықтарды маңызды деп санайтын тәрбиеленушілердің қарым-қатынас жасау дағдылары мен оқу мотивациясы жоғары болады, алайда кейбір жағдайларда рухани құндылықтарды талқылау ұйым атмосферасын қабылдауға кері әсер етуі мүмкін екендігі анықталды. Зерттеу нәтижелері рухани құндылықтардың білім беру процесіндегі рөлін тереңірек түсінуге және олардың қосымша білім беру ұйымдарындағы тәрбиеленушілердің дамуына тигізетін көпқырлы әсерін бағалауға мүмкіндік береді.

Түйінді сөздер: рухани құндылық, қосымша білім беру ұйымы, академиялық үлгерім, қарым-қатынас.

Қалай дәйексөз алуға болады / Как цитировать / How to cite:

Уалиханова, А., Кариев, А. Д., Болысбаев, Д. С., Кулмышева, Н. А. Қосымша білім беру ұйымдары тәрбиеленушілерінің рухани құндылықтарды қабылдауы және олардың ықпалы [Мәтін] // «Білім-Образование» ғылыми-педагогикалық журналы. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2024. – №3. – Б. 98-106.

Кіріспе

Қазіргі білім беру жүйесінде рухани құн-

дылықтардың рөлі артып келеді, себебі бұл құндылықтар тәрбиеленушілердің тек академиялық жетістіктеріне ғана емес,

сонымен қатар олардың эмоционалдык, психологиялық және әлеуметтік дамуына да айтарлықтай әсер етеді. Жастар арасындағы қарым-қатынас, өзара құрмет және моральдық-этикалық нормаларды сақтау маңызды дағдылар болып табылады. Рухани құндылықтар тәрбиеленушілерге ішкі тепе-теңдікті сақтауға және сындарлы қарым-қатынас орнатуға мүмкіндік береді, бұл өз кезегінде қосымша білім беру ұйымдарындағы жалпы атмосфераны жақсартады.

Негізгі орта білім берудің негізгі міндеттерінің бірі – тәрбиеленушілердің рухани-адамгершілік қасиеттерін дамыту болып табылады [1]. Тәрбиеленушілердің рухани-адамгершілік дағдыларын дамыту оқу бағдарламаларында және тәрбие бағдарламасында көрініс тапқан. Қазіргі таңда осы құндылыққа бағдарланған білім берудің тиімділігін зерттеу маңызды мәселеге айналып отыр.

Рухани құндылықтардың тәрбиеленушілердің академиялық жетістіктері мен қосымша білім беру ұйымдарындағы өмірге әсерін қарастыратын зерттеулер кең ауқымды қамтиды. Sunia Fukofuka зерттеуі рухани құндылықтар мен академиялық жетістіктер арасындағы байланысты көрсетеді, онда тәрбиеленушілердің рухани құндылықтары олардың жоғары оқу үлгеріміне оң әсер еткені анықталған [2]. Flannery (2012) зерттеуінде де рухани құндылықтардың тәрбиеленушілердің академиялық үлгеріміне оң ықпалы дәлелденді. Бұл зерттеулерде рухани құндылықтар мен оқу жетістіктері арасындағы байланысты анықтау үшін арнайы сауалнамалар мен статистикалық әдістер қолданылған [3].

Сонымен қатар, Rajasekhar David пен Sharda Singh рухани құндылықтардың тәрбиеленушілердің психологиялық әл-ауқаты мен бақыт деңгейіне әсер етіп, олардың оқу нәтижелерін жақсартатынын атап өткен. Бұл зерттеулер рухани құндылықтардың тәрбиеленушілердің оқу мотивациясы мен үлгеріміне тікелей әсер ететінін көрсетеді. Рухани құндылықтардың психологиялық және эмоционалдык даму тұрғысынан да маңызы

зор. Zhou, Z., Tavan, H., Kavarizadeh, F., Sarokhani, M., және Sayehmiri, K. зерттеулері рухани және эмоционалдык интеллекттің үйлесуі тәрбиеленушілердің академиялық және әлеуметтік жетістіктеріне ықпал ететінін дәлелдейді. Бұл тұжырым Lemuel Mendoza зерттеуінде де расталды, онда рухани құндылықтардың тәрбиеленушілердің зейіні мен табандылығына әсер етіп, олардың қарым-қатынас жасау қабілеттерін жақсартатыны көрсетілген.

Отандық зерттеулерде Р. Қаратабанов «Адал адам – адал еңбек – адал табыс» түлектің моделін құндылықтарға негіздеп береді. Ол түлектің моделін Абайдың «Толық адам» концептісі негізінде құрастырып, орта білім берудегі алты (12) құндылықты анықтайды: Тәуелсіздік және Отаншылдық, Бірлік және Ынтымақ, Әділдік және Жауапкершілік, Заң және Тәртіп, Еңбекқорлық және Кәсіби біліктілік, Жасампаздық және Жаңашылдық. Сонымен қатар, осы құндылықтарға сәйкес алты құзырет анықталады: Ұлттық мүддені ілгерілету, Ынтымақтастық пен әлеуметтік интеграция, Қоғамға қызмет ету, Құқықтық мәдениет және заңға құрмет, Еңбек белсенділігі және жоғары жетістіктерге ұмтылыс, Шығармашылық ойлау және инновациялық шешімдер.

Суслова И. Б. рухани құндылықтарды келесідей топтарға бөліп қарастырады: онтогенетикалық, моральдық-этикалық, интеллектуалдық, шығармашылық, әлеуметтік.

Әдебиеттерге талдау жасай келе, рухани құндылықтардың қосымша білім беру ұйымдарындағы өмірге әсерін зерттеу мақсатында зерттеу сұрағы мен болжамдары анықталды:

Зерттеу сұрағы (RQ): рухани құндылықтар тәрбиеленушілердің өзара қарым-қатынасына және қосымша білім беру ұйымындағы ахуалға қалай әсер етеді?

1-ші болжам (H1): тәрбиеленушілердің рухани құндылықтарды маңызды деп санауы олардың қосымша білім беру ұйымдарындағы қарым-қатынастарына оң әсер етеді.

2-ші болжам (H2): қосымша білім беру ұйымдарында рухани құндылықтарды талқылау және дамыту сабақтары тәрбиеленушілердің үлгеріміне оң әсер етеді.

3-ші болжам (H3): рухани құндылықтарды насихаттайтын құрдастарымен қарым-қатынас тәрбиеленушілердің ұйым атмосферасын жақсы қабылдауына ықпал етеді.

4-ші болжам (H4): рухани құндылықтарды талқылау және дамытуға бағытталған іс-шаралар білім алушылардың қарым-қатынас дағдыларын жақсартады.

Материалдар мен әдістер

Зерттеуге 50 қосымша білім беру ұйымының тәрбиеленушісі қатысты, орташа жасы 10,6 (SD = 0,63), оның 28 ұл (56%), 22 қыз (44 %). Сынып бойынша бөлінісі 33 тәрбиеленуші (66%) 5 сынып, 17 тәрбиеленуші (34%) 6 сыныпта оқиды.

Зерттеу құралы ретінде авторлық сауалнама қолданылды. Сауалнама Ликерт шкаласы негізінде құрастырылды: 1 - мүлдем келіспеймін, 2-келіспеймін, 3-сенімді емес, 4-келісемін, 5 - толық келісемін. Сауалнама барлығы 13 сұрақты қамтыды. 1-кестеде барлық сипаттамалық статистика келтірілген.

1-кесте – Сауалнама сұрақтарының сипаттамалық статистикасы

	Орташа	Mediana	SD
Q1. Рухани құндылықтар менің өмірімде маңызды рөл атқарады	2.92	3.00	1.29
Q2. Мен мейірімділік, адалдық және құрмет сияқты құндылықтар қосымша білім беру ұйымы үшін маңызды екенін түсінемін	3.30	3.00	1.47
Q3. Мен үшін құрдастарымның рухани және моральдық құндылықтарды ұстануы маңызды	3.72	4.00	1.03
Q4. Қосымша білім беру сабақтары маған рухани және адамгершілік құндылықтарды жақсы түсінуге көмектеседі	3.22	4.00	1.53
Q5. Біздің ұйымдағы мұғалімдер рухани құндылықтарды талқылайды және оларды дамытуға көмектеседі	2.78	3.00	1.46
Q6. Біздің ұйымдағы мұғалімдер рухани құндылықтар мәселелерінде үлгі болады	2.96	3.00	1.40
Q7. Менің ойымша, рухани құндылықтар маған құрдастарыммен және мұғалімдеріммен қарым-қатынас жасауға көмектеседі	2.64	2.00	1.32
Q8. Қосымша білім беру сабақтарында рухани құндылықтарды талқылау ұйымдағы атмосфераны жақсартады	3.14	3.00	1.63
Q9. Біздің ұйымда рухани құндылықтардың арқасында өзара құрмет пен қолдау атмосферасы орнады	3.28	4.00	1.49
Q10. Мен рухани құндылықтарды дамытуға бағытталған іс-шараларға қатысқанды ұнатамын	3.10	3.00	1.31
Q11. Ұйымдағы еріктілер жобалары маған рухани құндылықтардың маңыздылығын жақсы түсінуге көмектеседі	2.92	3.00	1.44
Q12. Менің ойымша, рухани құндылықтар маған жеке даму мен өзін-өзі жетілдіруге көмектеседі	3.08	3.00	1.44
Q13. Рухани құндылықтарды түсіну менің үлгеріміме оң әсер етеді	3.26	3.50	1.54

Кестеде респонденттердің рухани құндылықтар бойынша жауаптарының орташа мәндері, медианасы және стандартты ауытқуы көрсетілген. Жалпы орташа мәндер шамамен 2.64 пен 3.72 аралығында орналасқан, бұл тәрбиеленушілердің рухани құндылықтарды орташа деңгейде маңызды деп санайтынын көрсетеді. Ең жоғары орташа мән Q3 (3.72) сұрағында байқалады, яғни тәрбиеленушілер үшін құрдастарының рухани және моральдық құндылықтарды ұстануы маңызды. Сонымен қатар, Q7 сұрағы бойынша ең төменгі орташа мән (2.64) көрсетілген, бұл рухани құндылықтардың қарым-қатынас жасауға ықпалына күмәнмен қарайтындардың бар екенін білдіруі мүмкін. Стандартты ауытқулар әртүрлі, ең үлкені (1.63) Q8 сұрағында тіркелген, бұл респонденттердің жауаптарында үлкен өзгергіштіктің бар екенін көрсетеді.

Деректер Microsoft Forms қосымшасы арқылы жиналды. Зерттеу деректерін өңдеуде Jamovi (Version 2.6) қосымшасы қолданылды.

Нәтижелер

Зерттеу барысында тәрбиеленушілердің рухани құндылықтарға қатысты пікірлері мен олардың ұйымдағы қарым-қатынастарына және жалпы ұйым атмосфера-сына әсері талданды. Нәтижелер гипотезаларды тексеру үшін қолданылған статистикалық әдістердің негізінде төменде көрсетіледі.

1-ші болжамды тексеру үшін Q1. «Рухани құндылықтар менің өмірімде маңызды рөл атқарады» және Q7. «Менің ойымша, рухани құндылықтар маған құрдастарыммен және мұғалімдеріммен қарым-қатынас жасауға көмектеседі» сұрақтары арасында корреляциялық анализ жасалынды. Корреляциялық анализ көрсеткендей, тәрбиеленушілердің рухани құндылықтардың маңыздылығын жоғары бағалауы (Q1) мен олардың қарым-қатынасына (Q7) қатысты жауаптары арасында әлсіз теріс корреляция ($r = -0.12$) байқалды. Бұл тәрбиеленушілердің рухани құндылықтарды маңызды деп санайтынымен, олардың қарым-қатынастарға әсер етуі туралы сенімдерінің әлсіз екендігін көрсетеді (2-кесте).

2-кесте - Рухани құндылықтардың қосымша білім беру ұйымындағы қарым-қатынасқа әсері бойынша байланыс

Корреляция			
		Q1.	Q7.
Q1.	Пирсон r	—	—
	p-значение	—	—
Q7.	Пирсон r	-0.125	—
	p-значение	0.387	—

2-ші болжамды тексеру үшін Q5. «Біздің ұйымдағы мұғалімдер рухани құндылықтарды талқылайды және оларды дамытуға көмектеседі» және Q13. «Рухани құндылықтарды түсіну менің үлгеріміме оң әсер етеді» сұрақтары арасында корреляциялық анализ жасалынды. 3-кестеде мұғалімдердің рухани құндылықтарды

талқылауы (Q5) мен рухани құндылықтардың тәрбиеленушілердің үлгеріміне әсері (Q13) арасындағы корреляция нәтижелері көрсетілген. Пирсон коэффициенті $r = -0.065$, ал p-мәні $= 0.654$. Бұл көрсеткіштер өте әлсіз теріс байланыс бар екенін, бірақ ол статистикалық тұрғыдан маңызды емес екенін көрсетеді, себебі p-мәні

0.05-тен әлдеқайда жоғары. Яғни, рухани құндылықтарды талқылаудың тәрбиеленушілердің оқу үлгеріміне айтарлықтай әсер етпейтіні туралы мәлімдеме жасауға негіз жоқ. Бұл нәтижелер зерттеудің

осы бөлігінде педагогтердің рухани құндылықтарды талқылауы мен оқу үлгерімі арасындағы күтілген әсердің байқалмағанын көрсетеді (3-кесте).

3-кесте - Мұғалімдердің рухани құндылықтарды талқылауы мен тәрбиеленушілердің үлгеріміне әсері бойынша байланыс

Корреляция		Q5.	Q13.
Q5.	Пирсон r	—	—
	p-значение	—	—
Q13.	Пирсон r	-0.065	—
	p-значение	0.654	—

3-ші болжамды тексеру үшін Q3. «Мен үшін құрдастарымның рухани және моральдық құндылықтарды ұстануы маңызды» және Q9. «Біздің ұйымда рухани құндылықтардың арқасында өзара құрмет пен қолдау атмосферасы орнады» сұрақтары арасында корреляциялық анализ жасалынды. 4-кестеде Q3 (құрдастарының рухани құндылықтарды ұстануы) мен Q9 (ұйым атмосферасы) арасындағы корреляция нәтижелері көрсетілген. Пирсон коэффициенті $r = -0.308$, ал p -мәні $= 0.030$, бұл байланыс статистикалық тұрғыдан маңызды екенін

($p < 0.05$) көрсетеді. Пирсон коэффициенті -0.308 тәрбиеленушілердің құрдастарының рухани құндылықтарды ұстануы мен мектеп атмосферасын теріс байланыста екенін көрсетеді. Бұл дегеніміз, құрдастарының рухани құндылықтарды ұстануы жоғары болған сайын, тәрбиеленушілердің ұйымдағы жалпы атмосфераны қабылдауы нашарлауы мүмкін. Статистикалық маңыздылығы (p -значение $= 0.030$) зерттеу нәтижесінде бұл байланыс кездейсоқ емес екенін білдіреді (4-кесте).

4-кесте – Құрдастарының рухани құндылықтарды ұстануы мен ұйым атмосферасы арасындағы байланыс

Корреляция		Q3.	Q9.
Q3.	Пирсон r	—	—
	p-значение	—	—
Q9.	Пирсон r	-0.308	—
	p-значение	0.030	—

4-ші болжамды тексеру үшін Q10. «Мен рухани құндылықтарды дамытуға бағытталған іс-шараларға қатысқанды ұнатамын» және Q7. «Менің ойымша, рухани құн-

дылықтар маған құрдастарыммен және мұғалімдеріммен қарым-қатынас жасауға көмектеседі» сұрақтары арасында корреляциялық анализ жасалынды. 5-кестеде

Q10 (ұйымдағы рухани құндылықтарды дамытуға бағытталған іс-шараларға қатысу) мен Q7 (рухани құндылықтардың құрдастармен және мұғалімдермен қарым-қатынасқа көмегі) арасындағы корреляция нәтижелері көрсетілген. Пирсон коэффициенті $r = -0.214$, ал p -мәні $= 0.135$, бұл байланыстың статистикалық тұрғыдан маңызды еместігін көрсетеді ($p > 0.05$). Пирсон коэффициенті -0.214 көрсеткендей, екі айнымалы арасында әлсіз теріс

байланыс бар, яғни рухани құндылықтарды дамытуға бағытталған іс-шараларға қатысу деңгейі жоғары болған сайын, тәрбиеленушілердің рухани құндылықтардың қарым-қатынасқа көмектесуіне деген сенімі төмендеуі мүмкін. Алайда, p -мәні 0.135 болғандықтан, бұл байланыс статистикалық маңызды емес, яғни бұл нәтиже кездейсоқ болуы мүмкін, және зерттеу барысында бұл айнымалылардың арасында нақты байланыс анықталмаған (5-кесте).

5-кесте - Рухани құндылықтарды дамытуға бағытталған ұйымдағы іс-шараларға қатысу мен қарым-қатынас жасау арасындағы байланыс

Корреляция			
		Q10.	Q7.
Q10.	Пирсон r	—	—
	p-значение	—	—
Q7.	Пирсон r	-0.214	—
	p-значение	0.135	—

Бұл нәтижелерге сүйенсек, рухани құндылықтарды дамытуға арналған қосымша білім беру ұйымдарындағы іс-шаралары мен қарым-қатынас жасауға рухани құндылықтардың көмектесуі арасындағы байланысты анықтау үшін қосымша зерттеу қажет болуы мүмкін.

Талқылау

Бұл зерттеу тәрбиеленушілердің рухани құндылықтарды қалай қабылдайтынын және олардың қосымша білім беру ұйымдарындағы қарым-қатынастар мен жалпы атмосфераға әсерін зерттеуге бағытталды. Алынған нәтижелер зерттеудің бірнеше гипотезасын растаса да, кейбір айнымалылар арасында күтілгендей маңызды байланыс анықталған жоқ. Зерттеу барысында рухани құндылықтардың қарым-қатынасқа әсері бойынша маңызды байланыс анықталмаған. 5-кестедегі Q10 (қосымша білім беру ұйымдарындағы іс-шараларға қатысу) мен Q7 (қарым-қатынас жасауға рухани құндылықтардың көмегі) арасындағы әлсіз

теріс корреляция ($r = -0.214$) және статистикалық маңызды еместігі ($p = 0.135$) бұл айнымалылар арасындағы байланыстың кездейсоқ сипатта екенін көрсетті. Бұл нәтиже рухани құндылықтарды дамытуға бағытталған іс-шараларға қатысудың тәрбиеленушілердің қарым-қатынасына тікелей әсер етпейтінін білдіруі мүмкін.

Құрдастардың рухани құндылықтарды ұстануы (Q3) мен ұйым атмосферасы (Q9) арасындағы теріс корреляция ($r = -0.308$, $p = 0.030$) маңызды нәтижелердің бірі болып табылады. Бұл нәтиже құрдастардың рухани және моральдық құндылықтарды ұстануының кейде ұйымдағы атмосфераға теріс әсер етуі мүмкін екенін көрсетеді. Бұл теріс байланыс тәрбиеленушілер арасындағы жоғары моральдық талаптардың кейбір қарым-қатынастық қиындықтар туғызуы мүмкін екенін көрсетеді. Сондықтан құрдастар арасындағы рухани құндылықтарға деген түрлі көзқарастар ұйым атмосферасын қабылдауға әсер етуі мүмкін [9].

Зерттеу барысында мұғалімдердің рухани құндылықтарды талқылауы мен тәрбиеленушілердің оқу үлгеріміне әсері бойынша байланыс күтілгендей жоғары болған жоқ. 3-кестедегі Q5 (мұғалімдердің рухани құндылықтарды талқылауы) мен Q13 (рухани құндылықтардың оқу үлгеріміне әсері) арасындағы корреляция көрсеткіштері ($r = -0.065$, $p = 0.654$) мұндай талқылаулардың оқу үлгеріміне айтарлықтай әсер етпейтінін көрсетті. Бұл тәрбиеленушілердің үлгеріміне ықпал ететін басқа да факторлардың болуы мүмкін екенін немесе рухани құндылықтарды талқылау тек жанама әсер етуі мүмкін екенін көрсетеді [10].

Жалпы алғанда, зерттеу рухани құндылықтардың қарым-қатынасқа және қосымша білім беру ұйымы атмосферасына әсері күрделі және көп факторлы екенін көрсетті. Рухани құндылықтарды ұстанатын құрдастар мен ұйымдағы атмосфера арасында теріс байланыс анықталды, ал рухани құндылықтарды талқылау мен іс-шараларға қатысу арқылы қарым-қатынастарды жақсарту байланысты болмады.

Зерттеудің кейбір шектеулері бар, олардың бірі – іріктеудің салыстырмалы түрде аздығы және тек белгілі бір қосымша білім беру ұйымындағы тәрбиеленушілердің қатысуы. Сондай-ақ, респонденттердің субъективті бағалаулары нақты өлшемдердің дәлдігін төмендетуі мүмкін. Болашақ зерттеулерде іріктеу көлемін ұлғайту және басқа ұйымдарда да осы тақырыпты зерттеу ұсынылады. Сонымен қатар, рухани құндылықтар мен үлгерім арасындағы байланысқа тереңірек талдау жүргізу қажет.

Қорытынды

Зерттеу нәтижелері рухани құндылықтардың тәрбиеленушілердің қосымша білім беру ұйымындағы өміріне әртүрлі деңгейде әсер ететінін көрсетті. Кейбір аспектілерде рухани құндылықтар маңызды рөл атқарады деп танылса да, олардың ұйым атмосферасына және қарым-қатынастарға әсері күрделі сипатқа ие. Мұғалімдердің рухани құндылықтарды талқылауы,

құрдастардың рухани ұстанымдары мен іс-шараларға қатысу болашақта одан әрі зерттеуді талап етеді.

Қолданылған деректер тізімі

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік, орта білімнен кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 3 тамыздағы № 348 бұйрығы [Электронды ресурсы] // <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200029031> (қаралған күні: 22.07.2024).
2. **Fukofuka, S.** The impact of spirituality on academic performance // *International Forum Journal*. – 2007. – Vol. 10. – No. 2. – P. 35-47.
3. **Flannery, D. A.** A correlational study of the relationship of spirituality on college students' academic performance and demographic characteristics. – Capella University, 2012.
4. **David, R., Singh, S., Ribeiro, N., Gomes, D. R.** Does Spirituality Influence Happiness and Academic Performance? // *Religions*. – 2022. – Vol. 13, No. 7. – P. 617. – DOI: <https://doi.org/10.3390/rel13070617>.
5. **Zhou, Z., Tavan, H., Kavarizadeh, F., Sarokhani, M., Sayehmiri, K.** The relationship between emotional intelligence, spiritual intelligence, and student achievement: a systematic review and meta-analysis // *BMC Medical Education*. – 2024. – Vol. 24, Article number: 217.
6. **Mendoza, L. B.** Impact of Spirituality on Academic Performance of Students // *EPRA International Journal of Multidisciplinary Research (IJMR)*. – 2022. – Vol. 8, No. 11. – November.
7. **Қаратабанов, Р.** Құндылыққа негізделген мектеп түлегінің моделі: теориялық негіздемесі және жобалау тәсілдемесі [Текст] // «Білім» ғылыми-педагогикалық журналы. – Астана: Ы. Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2024. – № 1. – Б. 10-18.
8. **Суслова, И. Б.** Духовные ценности образования в процессе формирования ценностного самоопределения студентов // *Вестник университета Российской Академии Образования*. – 2020. – № 2. – С. 51-58.
9. **Mungiyeva, N. Z.** et al. Development Of Spiritual And Moral Qualities In Students At School // *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*. – Vol. 45.
10. **Bulakh K., Markov A., Krolevetskaya E.** Family and school interaction in spiritual and moral education of schoolchildren // *Universum: психология и образование*. – 2024. – № 5 (119). – P. 57-61.

References

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың, бастауыш, негізгі орта, жалпы орта, техникалық және кәсіптік,

- орта bilimnen keingi bilim berýdiń memlekettik jalpyǵa mindetti standarttaryn bekitý týraly Qazaqstan Respublikasynyń Oqý-aǵartu ministrińiń 2022 jýlyǵy 3 tamyzdaǵy № 348 býyrǵy [On approval of state mandatory standards for preschool education and training, primary, basic secondary, general secondary, technical and vocational, post-secondary education of the Republic of Kazakhstan dated August 3, 2022] [Elektronnyi resurs] // <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/V2200029031> (qaralǵan kyni: 22.07.2024).
2. **Fukufuka, S.** The impact of spirituality on academic performance // *International Forum Journal*. – 2007. – Vol. 10. – No. 2. – P. 35-47.
 3. **Flannery, D. A.** A correlational study of the relationship of spirituality on college students' academic performance and demographic characteristics. – Capella University, 2012.
 4. **David, R., Singh, S., Ribeiro, N., Gomes, D. R.** Does Spirituality Influence Happiness and Academic Performance? // *Religions*. – 2022. – Vol. 13, No. 7. – P. 617. – DOI: <https://doi.org/10.3390/rel13070617>.
 5. **Zhou, Z., Tavan, H., Kavarizadeh, F., Sarokhani, M., Sayehmiri, K.** The relationship between emotional intelligence, spiritual intelligence, and student achievement: a systematic review and meta-analysis // *BMC Medical Education*. – 2024. – Vol. 24, Article number: 217.
 6. **Mendoza, L. B.** Impact of Spirituality on Academic Performance of Students // *EPRA International Journal of Multidisciplinary Research (IJMR)*. – 2022. – Vol. 8, No. 11. – November.
 7. **Qaratabanov, R.** Qúndylyqqa negizdelgen mektep tyleginiń modeli: teorııalyq negizdemesi jáne jobalau tásildemesi [Theoretical Basis and Design Approach of the Value-Based School Graduate Model] [Text] // «Bilim» ǵylymı-pedagogikalıq jurnaly. – Astana: Ý. Altynsarin atyndaǵy Últtyq bilim akademııasy, 2024. – № 1. – B. 10-18.
 8. **Suslova, I. B.** Dukhovnye tsennosti obrazovaniya v protsesse formirovaniya tsennostnogo samoopredeleniya studentov [Spiritual Values of Education in the Process of Forming Value Self-Determination of Students] // *Vestnik universiteta Rossiiskoi Akademii Obrazovaniya*. – 2020. – № 2. – S. 51-58.
 9. **Mungiyeva, N. Z.** et al. Development Of Spiritual And Moral Qualities In Students At School // *European Proceedings of Social and Behavioural Sciences*. – Vol. 45.
 10. **Bulakh, K., Markov, A., Krolevetskaya, E.** Family and school interaction in spiritual and moral education of schoolchildren // *Universum: psikhologiya i obrazovanie*. – 2024. – № 5 (119). – P. 57-61.

Восприятие духовных ценностей воспитанниками организаций дополнительного образования и их влияние

А. Уалиханова¹, А. Д. Кариев^{2*}, Д. С. Большбаев³, Н. А. Кулмышева⁴

^{1,3} Южно-Казахстанский университет имени М. Ауэзова, г. Шымкент, Республика Казахстан

²Казахский национальный педагогический университет имени Абая, г. Алматы, Республика Казахстан

⁴Университет имени Шакарима города Семей, г. Семей, Республика Казахстан

Аннотация. В статье исследуется влияние духовных ценностей на организации дополнительного образования, в частности их влияние на академическую успеваемость воспитанников, их коммуникативные навыки и восприятие общей атмосферы в организации дополнительного образования. В исследовании приняли участие 50 воспитанников 5-6 классов, средний возраст которых составил 10,6 лет. В качестве инструмента исследования использовалась авторская анкета, основанная на шкале Лайкерта. Результаты показали, что воспитанники, считающие духовные ценности важными, обладают более развитыми коммуникативными навыками и мотивацией к обучению, однако в некоторых случаях обсуждение духовных ценностей может отрицательно влиять на восприятие атмосферы в организации. Результаты исследования дают возможность глубже понять роль духовных ценностей в образовательном процессе и оценить их многогранное влияние на развитие воспитанников в организациях дополнительного образования.

Ключевые слова: духовные ценности, организация дополнительного образования, академическая успеваемость, коммуникация.

Perception of Spiritual Values by Students of Supplementary Education Organizations and Their Influence

A. Ualikhanova¹, A. D. Kariev^{2*}, D. S. Bolysbayev³, N. A. Kulmysheva⁴

^{1,3} M. Auezov South Kazakhstan University, Shymkent, Republic of Kazakhstan

² Abai Kazakh National Pedagogical University, Almaty, Republic of Kazakhstan

⁴ Shakarim University of Semey, Semey, Republic of Kazakhstan

Abstract. The article explores the influence of spiritual values on supplementary education organizations, specifically their impact on students' academic performance, communication skills, and perception of the overall atmosphere in supplementary education organizations. The study involved 50 students from the 5th and 6th grades, with an average age of 10.6 years. The research instrument used was a custom-designed questionnaire based on the Likert scale. The results showed that students who consider spiritual values important have more developed communication skills and higher motivation for learning. However, in some cases, discussions of spiritual values may negatively affect the perception of the organization's atmosphere. The findings provide a deeper understanding of the role of spiritual values in the educational process and offer insights into their multifaceted impact on students' development in supplementary education organizations.

Keywords: spiritual values, supplementary education organization, academic performance, communication.

Материал баспаға 30.07.2024 келіп түсті.